

II

(Közlemények)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ KÖZLEMÉNYEK

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A Bizottság közleménye a bioüzemanyagokra és a folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó fenntarthatósági rendszer keretében alkalmazható önkéntes rendszerekről és alapértelmezett értékekről

(2010/C 160/01)

1. BEVEZETÉS

2009-ben az Európai Unió világviszonylatban is egyedülálló hatályú és színvonalú, kötelező erejű fenntarthatósági rendszert vezetett be. E rendszer bioüzemanyagokra és folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó fenntarthatósági kritériumait a megújulóenergia-irányelv⁽¹⁾ állapítja meg. Az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv⁽²⁾ hasonló jellegű kritériumokat rögzít a bioüzemanyagok tekintetében. E követelmények mind az EU-ban előállított, mind a behozott bioüzemanyagokra/folyékony bio-energiahordozókra vonatkoznak. A tagállamok felelősek annak biztosításáért, hogy a bioüzemanyagoknak/folyékony bio-energiahordozóknak a megújulóenergia-irányelv, az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv, a környezetvédelem állami támogatásáról szóló közösségi irányelv⁽³⁾ és a személygépjárművek szén-dioxid-kibocsátásáról szóló rendelet⁽⁴⁾ alkalmazásában⁽⁵⁾ történő figyelembevételkor a gazdasági szereplők teljesítsék a fenntarthatósági kritériumokat. A gazdasági szereplőkre nehezedő adminisztratív terhek enyhítése céljából a fenntarthatósági rendszer a következő két eszközt tartalmazza:

1. Lehetőséget biztosít arra, hogy a fenntarthatósági kritériumok egy részének vagy összességének teljesülését elismert „önkéntes rendszerek”, illetve „két- vagy többoldalú megállapodások” révén lehessen bizonyítani; és
2. Lehetőséget biztosít arra, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkenésére vonatkozó fenntarthatósági kritérium teljesülését az irányelvben rögzített „alapértelmezett értékek” révén lehessen bizonyítani.

1. táblázat: Az e közleményben említett cikkek és mellékletek

Megújulóenergia-irányelv	Az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv
17. cikk: A bioüzemanyagokra és a folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó fenntarthatósági kritériumok	7b. cikk: A bioüzemanyagok fenntarthatósági kritériumai

A Bizottság dönthet arról, hogy a fenntarthatósági kritériumokra vonatkozóan az önkéntes rendszerekben, illetve az Unió által megkötött két- vagy többoldalú megállapodásokban szereplő adatokat megbízhatónak tekinti-e. A Bizottság továbbá alapértelmezett értékeket rendelhet a bioüzemanyagok/folyékony bio-energiahordozók előállítására szolgáló új módszerekhez, illetve aktualizálhatja a meglévő értékeket. E közlemény azt vázolja fel, hogy a Bizottság hogyan kívánja végrehajtani a határozatok alapjául szolgáló feladatait. A közlemény emellett a tagállamok, a harmadik országok, a gazdasági szereplők és a nem kormányzati szervezetek számára egyaránt értékes információkkal szolgál.

E közleménnyel párhuzamosan a Bizottság közleményt fogadott el a bioüzemanyagok és folyékony bio-energiahordozók európai uniós fenntarthatósági rendszerének gyakorlati végrehajtásáról és a bioüzemanyagokra vonatkozó számítási szabályokról⁽⁶⁾, amelynek célja, hogy elősegítse a fenntarthatósági rendszer következetes végrehajtását.

E közlemény számuk alapján hivatkozik a megújulóenergia-irányelv egyes cikkeire. Az alábbi táblázat azt mutatja be, hogy a megújulóenergia-irányelv mely rendelkezései feleltethetők meg az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv bioüzemanyagokra vonatkozó rendelkezéseinek. Amikor e közlemény „az irányelvre” utal, akkor a megújulóenergia-irányelvről van szó. Amennyiben az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv is tartalmaz a megújulóenergia-irányelvben szereplőknek megfelelő rendelkezéseket, akkor „az irányelv” mindkét irányelvet jelenti.

⁽¹⁾ A 2009/28/EK irányelv.⁽²⁾ A 2009/30/EK irányelvvel módosított 98/70/EK irányelv.⁽³⁾ További részletek: http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform_en.htm⁽⁴⁾ HL C 82., 2008.4.1., 1. o.⁽⁵⁾ A 443/2009/EK rendelet.⁽⁶⁾ Lásd e Hivatalos Lap 8 oldalát.

Megújulóenergia-irányelv	Az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv
18. cikk: A bioüzemanyagokra és egyéb folyékony bio-energiához tartozó hordozókra vonatkozó fenntarthatósági kritériumoknak való megfelelés ellenőrzése	7c. cikk: A bioüzemanyagokra vonatkozó fenntarthatósági kritériumoknak való megfelelés ellenőrzése
19. cikk: A bioüzemanyagok és a folyékony bio-energiához tartozó hordozók üvegházhatású gázokra gyakorolt hatásának kiszámítása	7d. cikk: A bioüzemanyagok teljes életciklusra számított üvegházhatású gázkibocsátásának kiszámítása
24. cikk: Átláthatósági platform ⁽¹⁾	nincs ⁽²⁾
25. cikk: Bizottságok	nincs
V. melléklet: Szabályok a bioüzemanyagok, a folyékony bio-energiához tartozó hordozók és azok fosszilisüzemanyag-komparátorai által az üvegházhatású gázokra gyakorolt hatás kiszámításához	IV. melléklet: A bioüzemanyagokból származó, teljes életciklusra számított üvegházhatásúgáz-kibocsátás kiszámítására vonatkozó szabályok

⁽¹⁾ A következő internetes oldalon érhető el: http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform_en.htm

⁽²⁾ Ha egy dokumentum az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv szempontjából is releváns, azt a Bizottság az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv internetes oldalán is közzé kívánja tenni.

2. ÖNKÉNTES RENDSZEREK

A gazdasági szereplők kötelesek igazolni a tagállamok felé, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére, a biológiai sokféleség szempontjából nagy értéket képviselő földterületekre és a jelentős kötöttszénkészletekkel rendelkező földterületekre vonatkozó fenntarthatósági kritériumokat ⁽¹⁾ teljesítették ⁽²⁾. Ezt háromféleképpen tehetik meg:

1. Ha az egyes tagállamok által előírt módon eljuttatják az illetékes nemzeti hatóságok részére a szükséges információkat („nemzeti rendszer”) ⁽³⁾;
2. A Bizottság által e célra elismert „önkéntes rendszer” alkalmazása révén ⁽⁴⁾;
3. A harmadik országokkal kötött és a Bizottság által e célra elismert két- vagy többoldalú megállapodásokban foglalt feltételeknek megfelelően ⁽⁵⁾.

Az önkéntes rendszereknek az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok egy részére vagy összességére ki kell terjedniük ⁽⁶⁾. Emellett a fenntarthatóságot érintő olyan egyéb kérdéseket ⁽⁷⁾ is magukba foglalhatnak, amelyekre az irányelv kritériumai nem terjednek ki ⁽⁸⁾.

A Bizottság egy önkéntes rendszer elismertetésére irányuló kérelem beérkezésekor értékeli, hogy a rendszer teljesíti-e a vonatkozó követelményeket. A következő rész ezt az értékelési eljárást mutatja be.

⁽¹⁾ 17. cikk, (2)–(5) bekezdés.

⁽²⁾ 18. cikk, (1) bekezdés.

⁽³⁾ 18. cikk, (3) bekezdés.

⁽⁴⁾ 18. cikk, (4) bekezdés, második albekezdés és 18. cikk, (7) bekezdés.

⁽⁵⁾ 18. cikk, (4) bekezdés, első albekezdés és 18. cikk, (7) bekezdés.

⁽⁶⁾ Az önkéntes rendszereknek a mezőgazdasági és ökológiai állapotra vonatkozó követelményekkel és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott szabványokkal kapcsolatos kritériumokra nem kell kiterjedniük (17. cikk, (6) bekezdés). Vö. a fenntarthatósági rendszer gyakorlati megvalósításáról szóló közlemény 2.2. szakasza.

⁽⁷⁾ Ezek között szerepelhetnek például a 18. cikk (4) bekezdésének második albekezdésében említett kérdések.

⁽⁸⁾ A tagállamok azonban nem tehetik azt meg, hogy a fenntarthatóságot érintő olyan egyéb kritériumokat azzal a céllal illesztik be egy önkéntes rendszerbe, hogy később arra való hivatkozással tagadják meg egyes bioüzemanyagok/folyékony bio-energiához tartozó hordozók figyelembevételét, hogy nem teljesítik az adott kritériumot, miközben az irányelvben rögzített kritériumokat teljesítik.

2.1. Az értékelési és elismerési eljárás

A rendszerek értékelésekor a Bizottság a következőképpen kíván eljárni:

- Az elismertetésre irányuló kérelem beérkezésekor haladéktalanul elindítja az értékelési eljárást,
- A rendszerek értékelését eredetüktől függetlenül végzi (azaz az értékelés nem függ attól, hogy a rendszert kormány vagy magánszervezet dolgozta-e ki),
- A rendszerek értékelésekor nem veszi figyelembe, hogy a tárgyakat képező alapanyag típusra, területre stb. már létezik-e egyéb elismert rendszer,
- A rendszerek értékelését az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok ⁽⁹⁾ és a következő szakaszban bemutatott értékelési és elismerési követelmények alapján végzi,
- Megvizsgálja, hogy egy rendszer szolgálhat-e megbízható információforrással olyan egyéb fenntarthatósági kérdések ⁽¹⁰⁾ vonatkozásában, amelyekre az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok nem terjednek ki ⁽¹¹⁾.

Amennyiben az értékelés során bebizonyosodik, hogy egy rendszer teljesíti az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumokat, valamint az értékelési és elismerési követelményeket, a Bizottság a következőképpen kíván eljárni:

- Elindítja a bizottsági határozat elfogadásához vezető eljárást ⁽¹²⁾,

⁽⁹⁾ A kérelmet benyújtó szervezeteknek jelezniük kell, hogy a 17. cikk (2)–(5) bekezdésében említett kritériumok (vagy azok vonatkozásai) közül melyikre, illetve a 18. cikk (3) bekezdésében említett készülő bizottsági határozatban szereplő információk közül melyikre kéri az elismertetést.

⁽¹⁰⁾ Vö. 18. cikk (4) bekezdés, második albekezdés. A kérelmet benyújtó szervezeteknek jelezniük kell, hogy az általuk benyújtott rendszer kiterjed-e a felsorolt tényezőkre.

⁽¹¹⁾ A lehetőségek függvényében előfordulhat, hogy a Bizottság ezt nem végzi el azonnal, azonban mindenkor erre törekszik.

⁽¹²⁾ Az eljárásban részt vesz a bioüzemanyagok és folyékony bio-energiához tartozó hordozók fenntarthatóságával foglalkozó bizottság, amely az irányelv 25. cikkének (2) bekezdése alapján jött létre.

- A rendszerek elismerését eredetüktől függetlenül végzi (azaz az elismerés nem függ attól, hogy a rendszert kormány vagy magánszervezet dolgozta-e ki),
- A rendszerek elismerésekor nem veszi figyelembe, hogy a tárgyakat képező alpanyagtípusra, területre stb. már létezik-e egyéb elismert rendszer,
- Általános szabályként a rendszereket legfeljebb öt éves időszakra ismeri el ⁽¹⁾,
- A határozatban rögzíti, hogy az adott rendszer az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok mely részére (részeire) terjed ki,
- A határozatban rögzíti, hogy a rendszer mely egyéb fenntarthatósági kérdések tekintetében tartalmaz megbízható adatokat ⁽²⁾,
- Miután a határozatot közzétették a Hivatalos Lapban, arra a Bizottság átláthatósági platformján is utalást tesz.

Amennyiben az értékelés során bebizonyosodik, hogy egy rendszer nem teljesíti a követelményeket, a Bizottság erről tájékoztatja az adott kérelmet benyújtó szervezetet.

A Bizottság kéri, hogy ha egy önkéntes rendszerben – annak elismerését követően – olyan változásokat hajtanak végre, amelyek befolyásolhatják az eredeti elismerés alapját képező tényezőket, azokról kapjon tájékoztatást. Ily módon a Bizottság értékelni tudja, hogy az eredeti elismerés továbbra is érvényes-e.

2.2. Az értékelési és elismerési követelmények

Az önkéntes rendszerek az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok egy részére vagy összességére vonatkozhatnak ⁽³⁾. A rendszereknek tartalmazniuk kell egy ellenőrzési rendszert ⁽⁴⁾. Az erre vonatkozó követelményeket a következő szakasz ismerteti.

2.2.1. Dokumentumkezelés

Az önkéntes rendszereknek elő kell írniuk a gazdasági szereplők számára, hogy a rendszerekben csak az alábbi feltételek teljesítése esetén vehessenek részt:

- rendelkeznek olyan auditálható rendszerrel, amely alkalmas az általuk tett vagy hivatkozásul szolgáló állítások igazolására,
- minden igazolást legalább 5 évig megőriznek, és
- vállalják, hogy összeállítanak minden olyan információt, amely az említett igazolások auditálásához szükséges.

⁽¹⁾ 18. cikk, (6) bekezdés.

⁽²⁾ Legalább a 18. cikk (4) bekezdésének második albekezdésében rögzített kérdések tekintetében.

⁽³⁾ *Ibid.*, [15] lábjegyzet.

⁽⁴⁾ Az „auditálás”/„auditor” és „ellenőrzés”/„ellenőr” e közleményben egymással felcserélhető kifejezéseknek tekintendők.

Az auditálható rendszer általában a termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről szóló határozat II. melléklete D1. moduljának („A gyártás minőségbiztosítása”) 2. és 5.2. pontjára épülő minőségbiztosítási rendszer ⁽⁵⁾ kell, hogy legyen.

2.2.2. Megfelelő szintű független audit

Az önkéntes rendszereknek általános szabályként biztosítaniuk kell, hogy a gazdasági szereplők csak auditálást követően léphessenek be a rendszerbe ⁽⁶⁾.

Az audit történhet „csoportos audit” formájában is, különösen a mezőgazdasági kistermelők, valamint a termelői szervezetek és a szövetkezetek esetében. Az ilyen esetekben az összes egység ellenőrzése történhet mintavételezés útján ⁽⁷⁾, amelynek során szükség esetén figyelembe kell venni az e célra kidolgozott szabványt ⁽⁸⁾. A földterületekhez kapcsolódó kritériumok teljesítése tekintetében a csoportos audit csak abban az esetben fogadható el, ha az érintett földterületek egymáshoz közel helyezkednek el és hasonló jellemzőkkel bírnak. Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkenésének kiszámítása tekintetében a csoportos audit csak abban az esetben fogadható el, ha az egységek hasonló termelési módszereket alkalmaznak és hasonló termékeket állítanak elő.

Az önkéntes rendszerek keretében tett nyilatkozatokat mindezek mellett rendszeres – legalább évente végzett – utólagos auditnak kell alávetni ⁽⁹⁾. Az ellenőrök feladata annak meghatározása, hogy mekkora mintával érhető el az a megbízhatósági szint, amelynek alapján ellenőrzési nyilatkozatot adhatnak ki.

Az előzőekben említett mindkét audit típus esetében olyan ellenőrt kell választani, aki:

- külső ellenőr: az auditot nem végezheti maga az érintett gazdasági szereplő, illetve nem történhet magának a rendszernek a keretében,
- független: az auditoroknak az auditálás tárgyát képező tevékenységtől függetlennek kell lenniük és az auditorokkal kapcsolatban nem merülhet fel összeférhetetlenség;
- rendelkezik a szükséges általános szaktudással: az ellenőrzést végző testületnek rendelkeznie kell az auditálással kapcsolatos általános szaktudással, és
- rendelkezik a szükséges speciális szaktudással: az auditoroknak rendelkezniük kell az adott rendszer kritériumaira vonatkozó audit végrehajtásához szükséges speciális szaktudással.

⁽⁵⁾ A 768/2008/EK határozat.

⁽⁶⁾ Egyes rendszerek sajátos jellegéből adódóan e szabály alól lehetnek kivételek (például ha egy rendszer kizárólag az üvegházhatású gázok kibocsátásának kiszámítására vonatkozó alapértelmezett adatokat tartalmaz). Az ilyen rendszerek elismertetésére vonatkozó kérelmek benyújtásakor ezt egyértelműen ki kell fejteni.

⁽⁷⁾ Az ellenőrök feladata annak meghatározása, hogy mekkora mintával érhető el a megfelelő megbízhatósági szint.

⁽⁸⁾ Pl.: A Nemzetközi Szociális és Környezetvédelmi Akkreditációs és Címkezési Szövetség (*International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance - ISEAL*) P035. szabványa, amely a termelői csoportok tanúsításának közös követelményeit állapítja meg.

⁽⁹⁾ Az egyes ellenőrzések során vizsgált mintába mindig más gazdasági szereplőket kell bevonni.

Az önkéntes rendszerek elismertetésére irányuló kérelmek benyújtásakor be kell mutatni, hogy az ellenőr (ellenőrök) kiválasztásakor hogyan fogják biztosítani a felsorolt szempontok teljesülését. A 2. táblázat ennek néhány módját mutatja be.

Nem feltétel, de mindenképpen kívánatos, hogy az auditorok – adott esetben és amennyiben ez lehetséges – rendelkezzenek az általuk végrehajtandó ellenőrzési feladatok végzésére szóló akkreditációval ⁽¹⁾.

2. táblázat: Néhány példa az ellenőrökre vonatkozó követelmények teljesítésének igazolására

Az ellenőrrel szembeni elvárás	A vonatkozó követelmények
A minőségirányítási és/vagy környezetközpontú irányítási rendszerek auditjára vonatkozó iránymutatásokat rögzítő ISO ⁽¹⁾ 19011 szabvány szerinti audit végrehajtásában szerzett tapasztalat.	<ul style="list-style-type: none"> — Függetlenség — Általános szaktudás — Az irányelvben szereplő kritériumokkal és más környezetvédelmi tényezőkkel kapcsolatos speciális szaktudás
Az ISO 14065 szabvány (Előírások üvegházhatású gázok validálását és verifikálását végző testületek számára az akkreditálás és az elismerés más formáiban való felhasználásra) szerinti akkreditáció ⁽²⁾ .	<ul style="list-style-type: none"> — Függetlenség — Általános szaktudás — Az üvegházhatású gázokkal kapcsolatos megállapításokra vonatkozó speciális szaktudás
Az üvegházhatású gázokkal kapcsolatos állítások validálására és verifikálására vonatkozó előírásokat és útmutatást rögzítő ISO 14064-3 szabvány szerinti audit végrehajtásában szerzett tapasztalat.	<ul style="list-style-type: none"> — Függetlenség — Általános szaktudás — Az üvegházhatású gázokkal kapcsolatos megállapításokra vonatkozó speciális szaktudás
Az ISAE 3000 (Bizonyosságot nyújtó szolgáltatásokra vonatkozó nemzetközi szabvány) szerinti audit végrehajtásában szerzett tapasztalat.	<ul style="list-style-type: none"> — Függetlenség — Általános szaktudás
Az ISO 65 iránymutatás ⁽³⁾ (Terméktanúsítási rendszereket működtető szervezetekre vonatkozó általános követelmények) szabvány szerinti akkreditáció ⁽⁴⁾ .	<ul style="list-style-type: none"> — Függetlenség — Általános szaktudás

⁽¹⁾ Nemzetközi Szabványügyi Szervezet.

⁽²⁾ Az e szabvány szerinti akkreditációnak gyakran részét képezi valamely konkrét „üvegházhatásúgáz-program”, így például az európai kibocsátás-kereskedelmi rendszer szerinti akkreditáció. Ilyenkor az adott programban előírt követelményeket sem e táblázat céljára nem kell figyelembe venni, sem pedig akkor, ha ütköznek az irányelvvvel.

⁽³⁾ Az ennek megfelelő európai szabvány az EN 45011.

⁽⁴⁾ Az e szabvány szerinti akkreditációnak gyakran részét képezi például egy adott termékhez kapcsolódó konkrét követelmények szerinti akkreditáció. Ilyenkor az adott programban előírt követelményeket sem e táblázat céljára nem kell figyelembe venni, sem pedig akkor, ha ütköznek az irányelvvvel.

A Bizottsághoz benyújtott elismertetés iránti kérelmekben bizonyítani kell, hogy az auditot megfelelően fogják megtervezni, végrehajtani és dokumentálni. Ez azt jelenti, hogy az auditor:

- A gazdasági szereplő által végzett tevékenységek közül kijelöli azokat, amelyek az adott rendszer kritériumai szempontjából relevánsak,
- Feltérképezi, hogy a gazdasági szereplő által működtetett rendszereken és szervezeti felépítésen belül a rendszer kritériumai szempontjából melyek a releváns részek, és megbizonyosodik a releváns ellenőrzési rendszerek hatékony végrehajtásáról,
- A gazdasági szereplő tevékenységeinek jellegét és összetettségét illetően legalább „korlátozott szintű bizonyosságot” ⁽²⁾ szerez,
- Elemzi azokat a kockázatokat, amelyek – az ellenőr szakmai tudása és a gazdasági szereplő által átadott információk alapján – ténylegesen valóltan megállapításhoz vezethetnek a jelentésben,

⁽¹⁾ Az akkreditációt a Nemzetközi Akkreditálási Fórum, a 765/2008/EK rendelet 4. cikkében említett testületek vagy az Európai Akkreditációs Együttműködéssel kötött kétoldalú megállapodással rendelkező testületek végezhetik.

⁽²⁾ A „korlátozott szintű bizonyosság” azt jelenti, hogy a kockázat elfogadható szintre csökkent, amelyet az auditor olyan negatív állítással fejezi ki, mint: „az elvégzett vizsgálat során nem jutott tudomásunkra olyan tényező, amely arra enged következtetni, hogy a bizonylatokban hibák vannak”, míg a „megfelelő szintű bizonyosság” azt jelenti, hogy a kockázat olyan elfogadhatóan alacsony szintre csökken, amit az auditor olyan pozitív állítással fejezi ki, mint: „az elvégzett vizsgálat alapján elmondható, hogy a bizonyítékok lényeges téves állításoktól mentesek” (Vö. ISEA 3000).

- A gazdasági szereplő tevékenységi körével és tevékenységeinek összetettségével arányos, és azoknak megfelelő mintavételi módszereket meghatározó tanúsítási tervet dolgoz ki,
- A tanúsítási terv végrehajtása során a meghatározott mintavételi módszereknek megfelelően összegyűjti a szükséges bizonyítékokat, valamint minden olyan további releváns bizonyítékot, amely a tanúsítási következtetések alapjául szolgál,
- A végső tanúsítási következtetések megállapítása előtt a gazdasági szereplőt felkéri, hogy adja át az ellenőrzési nyomvonalak hiányzó adatait, nyújtson magyarázatot az eltérésekre, vagy vizsgálja felül az állításokat, illetve a számításokat.

2.2.3. A tömegmérleg-rendszer

A bioüzemanyagok/folyékony bio-energiahordozók termelési láncában általában több láncszemből áll, és az alapanyag előállításától egészen az üzemanyag értékesítéséig tart. Az alapanyagból gyakran közbenső terméket állítanak elő, és ebből készítik a végterméket. Az irányelvben szereplő követelmények teljesülését a végtermékre vonatkozóan kell bizonyítani, és ehhez a felhasznált alapanyaggal és/vagy közbenső termékkel kapcsolatban kell nyilatkozatokat tenni.

Azt a módszert, amely az alapanyagra vagy a közbenső termékre vonatkozó információkat vagy nyilatkozatokat összekapcsolja a végtermékre vonatkozó nyilatkozatokkal, felügyeleti láncnak nevezzük. A felügyeleti lánc általában az üzemanyag-előállítás valamennyi szakaszára kiterjed, az alapanyag előállításától kezdve egészen az üzemanyag felhasználásra való bocsátásáig. A felügyeleti lánc megvalósításának céljára az irányelv a tömegmérleg-módszer alkalmazását írja elő ⁽¹⁾.

Az önkéntes rendszereknek elő kell írniuk, hogy a tömegmérleg-rendszer ellenőrzését a rendszer kritériumainak teljesítését illetően végrehajtandó megfelelőségi ellenőrzéssel egyidejűleg kell elvégezni ⁽²⁾. Ennek során a tömegmérleg-módszer előírásainak teljesítése céljára felhasznált valamennyi bizonyítékot vagy rendszert ellenőrizni kell.

A tömegmérleg-módszer ⁽³⁾ egy olyan rendszert takar, amelyben a „fenntarthatósági jellemzők” az egyes szállítmányokhoz rendelve maradnak. Fenntarthatósági jellemzők lehetnek többek között az alábbiak:

- Az irányelvben szereplő fenntarthatósági kritériumok teljesülését igazoló adatok, és/vagy
- Arról szóló nyilatkozat, hogy a felhasznált alapanyagokat az irányelvben a földterületekhez kapcsolódóan rögzített kritériumoknak megfelelően nyerték, és/vagy
- Üvegházhatásúgáz-kibocsátási érték, és/vagy

⁽¹⁾ 18. cikk, (1) bekezdés.

⁽²⁾ Az előállítás láncnak csupán egyetlen láncszemére (pl. az alapanyag előállításának helyére) kiterjedő önkéntes rendszerek esetében erre nincs szükség.

⁽³⁾ A 18. cikk (1) bekezdése szerint.

- A felhasznált alapanyag leírása ⁽⁴⁾, és/vagy
- Olyan állítás, mint: „Az előállítási folyamat megszerezte az »X« tanúsítványt az »Y« elismert önkéntes rendszer keretében”, stb.

A folyékony bio-energiahordozók kivételével az anyagok fenntarthatósági jellemzői között szerepelniük kell az alapanyag származási országára vonatkozó adatoknak ⁽⁵⁾.

Amennyiben eltérő fenntarthatósági jellemzőkkel rendelkező (vagy ilyen jellemzőkkel nem rendelkező) alapanyag-szállítmányokat kevernek össze ⁽⁶⁾, a keverék esetében úgy kell tekinteni, hogy az egyes szállítmányok méretei ⁽⁷⁾ összeadódnak, és a fenntarthatósági jellemzők mindegyike a keverékhez rendelve megmarad ⁽⁸⁾. Ha egy szállítmánykeveréket elemeire bontanak, az egyes elemekhez a fenntarthatósági jellemzők bármely együttese hozzárendelhető (a mennyiségi jellemzők feltüntetésével) ⁽⁹⁾ azzal a feltétellel, hogy a keverékből kivett elemek együttesen azután ugyanazt a mennyiséget adják ki az egyes fenntarthatósági jellemzőkészletek tekintetében, mint az összeállításon belül. „Keverékről” akkor beszélünk, ha a szállítmányok rendes körülmények között tartályban, feldolgozó vagy logisztikai létesítményben vagy helyszínen való elhelyezéskor egymással érintkeznek (feldolgozó vagy logisztikai létesítmény vagy helyszín alatt az olyan, pontosan körülhatárolt földrajzi terület értendő, ahol az anyagok egymással keveredhetnek).

A rendszer egyensúlya lehet időben állandó, ami azt jelenti, hogy semmikor sem állhat fenn „hiány”, azaz olyan állapot, amikor egy adott időpontban több fenntartható anyagot távolítottak el a keverékből, mint amennyit hozzáadtak. Az egyensúly elérésének másik módja, ha az egy adott időszakra vetítve valósul meg, amit rendszeresen ellenőrizni kell. Mindkét esetben fontos, hogy megfelelő intézkedések legyenek érvényben az egyensúly megvalósulásának érdekében.

2.3. Atipikus önkéntes rendszerek

A 2.2. szakasz azokat a követelményeket vázolja fel, amelyeket a Bizottság az irányelvben szereplő egy vagy több kritériumot közvetlenül lefedő, „tipikus” önkéntes rendszerek elismerése során kíván értékelni. Az „atipikus” önkéntes rendszerek különböző formát ölthetnek, így például lehetnek köztük olyan „térképek”, amelyek azt mutatják be, hogy mely földrajzi területek felelnek meg egyes kritériumoknak és melyek nem, vagy olyan számítási eszközök, amelyek egy adott alapanyaghoz kapcsolódóan az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkenésének vagy a mezőgazdaságból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás

⁽⁴⁾ Így bizonyítható például egy alapértelmezett érték teljesülése.

⁽⁵⁾ Vö.: az üzemanyagok minőségéről szóló irányelv 7a. cikke (1) bekezdésének a) pontja.

⁽⁶⁾ Amennyiben azonos fenntarthatósági jellemzőkkel rendelkező szállítmányokat kevernek össze, csak a szállítmány méretét kell megfelelően módosítani. A fenntarthatósági jellemzők általában az ugyanazon alapanyagból készült szállítmányok esetében azonosak, illetve akkor, ha „alapértelmezett értékek” vagy „jellemző regionális értékek” kerültek alkalmazásra.

⁽⁷⁾ Amennyiben feldolgozási lépésre kerül sor vagy a tételre vonatkozóan veszteséget könyvelnek el, a tétel méretét megfelelő konverziós tényező segítségével módosítani kell.

⁽⁸⁾ Azaz ha a jellemzők között különböző üvegházhatásúgáz-kibocsátási értékek szerepelnek, azokat nem szabad összevonni, vagyis nem szabad belőlük átlagot vonni abból a célból, hogy így lehessen bizonyítani a fenntarthatósági követelmények teljesítését.

⁽⁹⁾ Ez azt jelenti, hogy előfordulhat, hogy egy fenntarthatósági jellemző más alapanyagra (pl. a repcemagolajra) vonatkozik, mint amilyen a szállítmányban fizikailag található (pl.: repcemag- és napraforgóolaj keveréke).

regionális értékeinek értékelésére szolgálnak. Amennyiben a Bizottság ilyen rendszer elismerésére irányuló kérelmet kap, megfelelő értékelési eljárást fog kidolgozni. Ennek során mérlegeli majd, hogy alkalmazhatók-e a fentiekben bemutatott elvek és követelmények, vagy eltérő megközelítésre van-e szükség.

2.4. Felülvizsgálat

Tekintettel arra, hogy csupán az értékelések megkezdése után szerezhető meg a szükséges tapasztalat, az eljárás kellő rugalmasságot igényelhet. Az e közleményben felvázolt eljárást a Bizottság – az időközben szerzett tapasztalatok vagy a piaci fejlemények, így például a szabványügyi testületek tevékenységének tükrében – felülvizsgálhatja. A Bizottság az átláthatósági platformon jelzi, ha erre kerül sor.

2.5. A folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó önkéntes rendszerek

A folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó önkéntes rendszereket a földterületekhez kapcsolódó kritériumok tekintetében a Bizottság nem ismerheti el megbízható információforrásnak⁽¹⁾. Amennyiben azonban a Bizottság úgy ítéli meg, hogy egy önkéntes rendszer a folyékony bio-energiahordozókra vonatkozóan megbízható információkat tartalmaz, a Bizottság arra biztatja a tagállamokat, hogy a folyékony bio-energiahordozókra vonatkozó ilyen rendszereket fogadják el.

2.6. A két- vagy többoldalú megállapodások elismerése

Az Unió harmadik országokkal köthet olyan két- vagy többoldalú megállapodásokat, amelyek a fenntarthatósági kritériumokra vonatkozóan az irányelvben foglaltaknak megfelelő rendelkezéseket tartalmaznak⁽²⁾. Az ilyen megállapodásokat – megkötésüket követően – az irányelv alkalmazásában való elismerésük céljából az önkéntes rendszerekhez hasonló módon el kell ismerni⁽³⁾. Ezen eljárás során figyelembe lehet venni a 2.2.2. szakasz vonatkozó részeit.

3. ALAPÉRTELMEZETT ÉRTÉKEK

Az irányelv olyan „alapértelmezett értékeket” rögzít, amelyek segítségével a gazdasági szereplők igazolhatják az üvegházhatóság-kibocsátás csökkenésére vonatkozó fenntarthatósági kritérium teljesítését. Az alapértelmezett értékek alkalmazásával várhatóan mérséklődnek a gazdasági szereplőkre nehezedő adminisztratív terhek, hiszen a vállalatok dönthetnek úgy, hogy a tényleges értékek kiszámítása helyett ezeket az előre meghatározott értékeket használják⁽⁴⁾. Az alapértelmezett értékeket óvatos becsléssel állapítják meg annak elkerülése érdekében, hogy a gazdasági szereplők az alapértelmezett értékek teljesítésére való hivatkozással tényleges teljesítményüknél jobb értékeket közöljenek. Az alapértelmezett értékeket a műszaki vagy tudományos fejlődéshez lehet igazítani⁽⁵⁾.

3.1. Az alapértelmezett értékek kiszámításával kapcsolatos háttérinformációk

Az irányelvben szereplő alapértelmezett értékeket az alábbi három tényező figyelembevételével határozták meg: tudomá-

nyos adatok, az irányelvben szereplő módszertan⁽⁶⁾, és a jellemző értékek alapértelmezett adatokká való átalakításának szabálya. Az egy adott bioüzemanyag/folyékony bio-energiahordozó előállítási módjára vonatkozó tudományos adatokból a módszertan segítségével állítják elő az előállítási módra jellemző értéket. Ezután a „feldolgozási” szakasz során keletkező kibocsátás értékére a + 40 %-os tényezőt alkalmazva a jellemző értékekből előállítják az óvatos becsléssel megállapított alapértelmezett értékeket. A „szállítási és feldolgozási” szakasz esetében ilyen tényezőt nem alkalmaznak, mivel az összkibocsátásnak ez a szakasz csupán kis hányadát adja⁽⁷⁾. A „termesztés” szakaszára szintén nem alkalmazható ez a tényező, mert itt az alapértelmezett értékek használatára vonatkozóan bizonyos fenntartásokkal viseltetnek az óvatos becslésekkel szemben⁽⁸⁾.

3.2. Az alapértelmezett értékek aktualizálása és újjakkal való kiegészítése

A tudományos adatokat független szakértők⁽⁹⁾ állítják össze és a KKK internetes oldalán⁽¹⁰⁾ kerülnek közzétételre. Amennyiben az érintettek az adatokkal kapcsolatban észrevételeket kívánnak tenni, közvetlenül a szakértőkkel kell kapcsolatba lépniük, hiszen ily módon nyílik lehetőség arra, hogy a soron következő aktualizáláskor az adatok felülvizsgálatra kerüljenek⁽¹¹⁾.

Az irányelvben szerepelnek:

- „általános előállítási módok”, azaz olyan előállítási módok, amelyekkel egy adott alapanyagtípusból a bioüzemanyagok/folyékony bio-energiahordozók valamely típusát állítják elő, ilyen például a „cukorrépa-etanol”, és
- „speciális előállítási módok”, azaz olyan előállítási módok, amelyek leírása az általános előállítási módokénál részletesebb: „búza-etanol (a feldolgozáshoz használt üzemanyag szalma kogenerációs erőműben)”.

A Bizottság azt tervezi, hogy további általános előállítási módok esetében is meghatároz alapértelmezett értékeket, amennyiben:

- az adott előállítási mód jelentőséggel bír az európai uniós piacon és legalább egy üzemen/előállítási mód szerint folyik az előállítás; vagy olyan általános előállítási módról van szó, amely a közeljövőben bevezetésre kerül az európai uniós piacon, és
- a független szakértők által kielégítő minőségűnek és bizonyosságúnak ítélt releváns adatok állnak rendelkezésre.

A speciális előállítási módok bevezetése tekintetében a Bizottság további két kritériumot szándékozik figyelembe venni:

- azt, hogy a speciális és az általános előállítási módra vonatkozó alapértelmezett értékek közötti különbség jelentős mértékű-e, és

⁽⁶⁾ Az V. melléklet C. része.

⁽⁷⁾ Vö. 19. cikk, (7) bekezdés, a) pont.

⁽⁸⁾ 19. cikk, (2)–(4) bekezdés.

⁽⁹⁾ A Bizottság Közös Kutatóközpontjának (KKK) Környezetvédelmi és Fenntarthatósági Intézete, mint a JEC-konzorcium (a Bizottság Közös Kutatóközpontja (KKK), a gépjárműgyártók európai kutatási és fejlesztési szövetsége (EUCAR), valamint a finomítás során felmerülő környezeti, egészségi és biztonsági kérdésekkel foglalkozó európai olajipari szövetség (CONCAWE) alkotta konzorcium) része.

⁽¹⁰⁾ http://re.jrc.ec.europa.eu/biof/html/input_data_ghg.htm a Bizottság az átláthatósági platformon közzé kíván tenni egy olyan táblázatot, amely bemutatja, hogy ezekből az adatokból miként lehet kiszámítani az alapértelmezett értékeket.

⁽¹¹⁾ Vö.: a megújulóenergia-irányelv 83. preambulumbekzdése.

⁽¹⁾ Vö.: a 18 cikk (4) bekezdése és az abban szereplő utalás a 17. cikk (3)–(5) cikkére.

⁽²⁾ A nemzetközi megállapodásoknak az Unió általi megkötésére vonatkozó eljárást az Európai Unió működéséről szóló szerződés 218. cikke állapítja meg.

⁽³⁾ 18. cikk, (4) bekezdés.

⁽⁴⁾ 19. cikk, (1) bekezdés.

⁽⁵⁾ 19. cikk, (7) bekezdés.

— (amennyiben az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkenésére vonatkozó alapértelmezett érték a speciális előállítási mód esetében az általános előállítási módnál alacsonyabb) azt, hogy az adott általános előállítási móddal előállított bioüzemanyag/folyékony bio-energiahordozó európai uniós felhasználásának becslések szerint legalább egytizedét olyan módszerekkel állítják-e elő, amelyek az általános előállítási módra jellemző alapértelmezett értéknél magasabb kibocsátással járnak.

A Bizottság a speciális előállítási módok esetében nem kíván olyan alapértelmezett értékeket bevezetni, amelyek az alapanyag vagy a bioüzemanyag/folyékony bio-energiahordozó földrajzi származására vonatkoznak, hanem inkább olyanokat, amelyek konkrét eljárásokra, technológiákra stb. jellemzőek.

Az elképzelések szerint a Bizottság – amennyiben szükséges – 2010-től kezdődően kétévente, és a jövőbeli bioüzemanyagokra jellemző alapértelmezett értékekről 2012-ben, majd azt követően kétévente készítendő jelentésével egy időben aktualizálja az alapértelmezett értékeket, illetve új alapértelmezett értékeket vezet be ⁽¹⁾. Ha azonban a körülmények indokolják, a közbenső időben is sor kerülhet az értékek aktualizálására. E célból a Bizottság értékelni fogja, hogy teljesültek-e az újabb speciális előállítási módok felvételére vonatkozó fent említett feltételek. Az előállítási módok módosítására vagy újabb előállítási módok

felvételére irányuló javaslatok esetében az érintetteknek az észrevételezésre vonatkozó eljárást kell követniük (lásd fent).

4. KÖVETKEZTETÉSEK

2009-ben az Európai Unió világviszonylatban is egyedülálló hatályú és színvonalú, kötelező erejű fenntarthatósági rendszert vezetett be. E közleményben a Bizottság azt vázolta fel, hogy az elkövetkezendő években miként kívánja megvalósítani a fenntarthatósági rendszer részét képező, a gazdasági szereplőkre nehezedő adminisztratív terhek enyhítését célzó két eszközt, azaz az önkéntes rendszereket, illetve a két- vagy többoldalú megállapodások értékelését és elismerését, valamint az alapértelmezett értékek újabbakkal való kiegészítését és aktualizálását. Mindez valószínűleg elősegíti majd a fenntarthatósági rendszer működését. Az önkéntes rendszerek nem csupán a bioüzemanyagok és a folyékony bio-energiahordozók piacára, hanem a szélesebb árupiaci kereskedelemre is hatással lehetnek, és mellékhatásként elősegíthetik a mezőgazdasági alapanyagok fenntartható módon történő előállítását is. A két- vagy többoldalú megállapodások tovább erősíthetik ezt a folyamatot. A megújuló forrásból származó energiára vonatkozó új uniós politika által elindított folyamatokon túl a Bizottság nemzetközi fórumok keretében is a fenntarthatósági követelmények globális szinten való alkalmazásának előmozdítására fog törekedni.

⁽¹⁾ Az V. melléklet B. és E. részében szereplő bioüzemanyagokra vonatkozóan; vö. 19. cikk, (5) bekezdés.